❄️ הלל על הגג: כמה חשוב לנו ללמוד?

כיתה ב' | תורה, מורשת ותרבות ישראל | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ למה הלל טיפס לגג בלילה קר כדי ללמוד?

עיגון בתוכנית הלימודים: כיתה ב' – ערכים מובילים: ערך הלימוד; ארון הספרים היהודי – "מתחילים ללמוד": אגדת הלל הזקן על גג בית המדרש (יומא לה ע"ב), "מה היתה תחלתו של ר' עקיבא?" ורעיון החברותא; הצעה לפעילות – מפגש עם הבית: מה, איך והיכן למדו הורי וסבי. (משרד החינוך, תרבות יהודית-ישראלית ביסודי – תוכנית הלימודים לכיתה ב', מוקד "מתחילים ללמוד" (ערכים מובילים: ערך הלימוד, כיבוד הורים וערך המשפחה). הציטוט מובא בלי ניקוד.)

„5-6 סיפורים ופתגמים קלאסיים על לימוד ולומדים: / "בן חמש למקרא ..." (אבות ה, כא) / "תלמוד תורה כנגד כולם" (משנה, פאה, א, א) / אגדת הלל הזקן על גג בית המדרש (מסכת יומא דף לה, ע"ב) / "מה היתה תחלתו של ר' עקיבא?" (אבות דר' נתן נוסח א ו'; שם, נוסח ב יב)"

מטרות

מטרה מרכזית: התלמידים/ות יספרו את אגדת הלל על הגג לפי הרצף הנכון ויסבירו, בעזרת פרט אחד מן הסיפור, מה הסיפור מלמד על ערך הלימוד.

- התלמידים/ות יסדרו את אירועי אגדת הלל על הגג לפי הרצף הנכון ויספרו אותה במילים שלהם.
- התלמידים/ות יסבירו מה מלמד מעשה הלל על ערך הלימוד, בעזרת פרט אחד מן הסיפור.
- התלמידים/ות ישוו בין הלל לבין רבי עקיבא ויציינו דבר אחד משותף לשניהם.
- התלמידים/ות ינסחו לפחות 3 שאלות ראיון לבני המשפחה על דרכי הלימוד שלהם בילדותם.

ידע קודם: סיפור הלל ו"מה ששנוא עליך" (כיתה א'). · המושג אגדה – סיפור של חכמים (כיתה א').

מושגים: אגדה · בית מדרש · חברותא · ערך הלימוד · ארובה (חלון בגג)

חומרים: מקרן ורמקול לסרטון · טאבלטים או לוח חכם לסימולטור הרצף · כרטיסי תמונות של אירועי הסיפור (לגיבוי) · דף "שאלות לסבא ולסבתא"

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*פתיחה: חיבור אישי לערך הלימוד וסיפור האגדה.* 1. שואלת: "מה הייתם מוכנים לעשות כדי ללמוד משהו שאתם מאוד אוהבים?" אוספת תשובות. 2. מספרת את האגדה בעל פה, בשפה פשוטה, לפי יומא לה ע"ב: הלל העני עבד ונתן חצי משכרו לשומר בית המדרש; יום אחד לא מצא עבודה, והשומר לא נתן לו להיכנס; הוא עלה לגג וישב ליד הארובה "כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון"; ירד שלג, ובבוקר מצאו אותו מכוסה שלג. 3. עוצרת לפני הסוף ושואלת: "מה לדעתכם יקרה בבוקר?" **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "הייתי מתאמן כל יום בכדורגל", "הייתי קם מוקדם". • תפיסה שגויה נפוצה: "ללמוד זה רק בבית הספר" ← תגובת המורה: "איפה עוד אפשר ללמוד? ממי למדתם לרכוב על אופניים?"

2. התנסות **12 דק'**	*התנסות: סידור רצף האגדה בחברותא.* 1. מסבירה: "היום נלמד כמו שלמדו בבית המדרש – בזוגות. לזוג כזה קוראים חברותא." (המילה נכתבת על הלוח בלי הסבר נוסף). 2. כל זוג מסדר בסימולטור את אירועי הסיפור לפי הסדר. כלל החברותא: אחד מציע, השני שואל "למה?", ואז מתחלפים. 3. עוברת בין הזוגות ושואלת: "מה גרם להלל לעלות לגג? מה הוא הרוויח מזה?" 4. מבקשת מזוג אחד לספר את הסיפור לפי הרצף שבנה, ומהכיתה – לתקן אם צריך. 🕹️ **סימולטור:** מה קרה קודם? סיפור הלל על הגג – סדרו את הסיפור של הלל מההתחלה ועד הסוף. (בעמוד השיעור באתר) **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: עבד ← נתן חצי לשומר ← לא מצא עבודה ← עלה לגג ← ירד שלג ← מצאו אותו בבוקר. • תפיסה שגויה נפוצה: "השומר היה רע, ולכן הלל עלה לגג" ← תגובת המורה: "למה הלל רצה כל כך להיות בפנים? מה היה חשוב לו?"
3. המשגה **12 דק'**	*המשגה: ערך הלימוד, חברותא, והשוואה לסיפור רבי עקיבא.* 1. אני מדגימה: "אני בוחרת פרט אחד מן הסיפור – הלל נתן חצי מהכסף שלו כדי להיכנס. מזה אני לומדת שהלימוד היה חשוב לו יותר מכסף." 2. נעשה יחד: כל חברותא בוחרת פרט אחר (עלה לגג, ישב בשלג) ומשלימה בקול: "מזה אנחנו לומדים ש...". מקריאה את המשפט "כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון" (יומא לה ע"ב) ומגדירה יחד: חברותא – לימוד בזוג. 3. מקרינה קטע מן השיעור המוקלט של משרד החינוך (24:00–28:00) על אגדת רבי עקיבא ורחל, שהלך ללמוד שנים רבות. על הלוח – טבלה: הלל / רבי עקיבא: מה עשה כדי ללמוד? 4. כותבת על הלוח "תלמוד תורה כנגד כולם" (משנה פאה א, א) ושואלת: למה לדעתכם הלימוד חשוב כל כך במסורת היהודית? 5. עכשיו לבד: כל תלמיד/ה מצייר/ת או כותב/ת בדף משפט אחד: "הלל לימד אותי ש...". **מושגים:** בית מדרש – מקום שבו לומדים יחד תורה וספרים של חכמים. · חברותא – לימוד בזוג: שואלים, מקשיבים, מסבירים ומתחלפים. · ערך הלימוד – הלימוד חשוב לנו מאוד, ואנחנו מוכנים להשקיע בו מאמץ. · אגדה – סיפור של חכמים שיש בו רעיון חשוב. סיפור הלל על הגג הוא אגדה מן התלמוד. 🎬 **סרטון:** כיתות: ג' תרבות יהודית - רבי עקיבא ורחל (מערכת שידורים לאומית - משרד החינוך) – youtube.com/watch?v=2arYHxgq3Cg **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "גם הלל וגם רבי עקיבא התאמצו מאוד כדי ללמוד"; "רבי עקיבא עזב את הבית ללמוד, הלל ישב בשלג". • תפיסה שגויה נפוצה: "הלל עלה לגג כי אהב שלג" ← תגובת המורה: "מה כתוב בסיפור – למה הוא ישב שם? ('כדי שישמע...')" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • מה דומה ומה שונה בין הלל לבין רבי עקיבא? מי מהם התאמץ יותר לדעתכם, ולמה?

4. יישום – ביצועי הבנה **8 דק'**	*יישום: שאלות ראיון למשפחה על לימוד בעבר.* 1. מספרת שבקהילות ישראל למדו ילדים במקומות שונים: ב"חדר", בכותאב, ב"תלמוד תורה" – לפעמים בחדר אחד קטן עם מורה אחד. 2. מחלקת את דף "שאלות לסבא ולסבתא" ומבקשת מכל חברותא לנסח יחד 3 שאלות ראיון. 3. מכוונת לשאלות פתוחות: איפה למדת? מי לימד אותך? מה היה קשה? מה אהבת ללמוד? 4. משימת בית: לראיין בן משפחה ולהביא תשובה אחת לשיעור הבא, לספר כיתתי "איך למדו במשפחה שלנו". **משימה:** עם החברותא שלכם: כתבו 3 שאלות לסבא, לסבתא או למבוגר אחר במשפחה – איך, איפה וממי הם למדו כשהיו ילדים. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "איפה למדת כשהיית בגילי?", "מי היה המורה שאהבת?", "מה היה קשה ללמוד?" • תפיסה שגויה נפוצה: שאלות של כן/לא ("למדת בבית ספר?") ← תגובת המורה: "איך אפשר לשאול כך שהסבתא תספר לנו סיפור? נתחיל במילה 'איך' או 'מה'." **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • איזו שאלה שלכם תעזור לנו לגלות הכי הרבה על לימוד בקהילה שממנה באה המשפחה? למה?
5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **7 דק'**	*סיכום והערכה מעצבת.* 1. מפעילה את השאלון במליאה. 2. כרטיס יציאה (ציור או משפט, 3 דקות). 3. שואלת: "מה עזר לכם היום ללמוד בזוג?" ומסכמת: "הלל השקיע הכול כדי ללמוד – ואנחנו התחלנו ללמוד כמו בבית המדרש, בחברותא." **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "עזר לי שהחבר שאל 'למה'". • תפיסה שגויה נפוצה: "בזוג רק אחד עובד" ← תגובת המורה: "מה היה תפקיד השני? איך הוא עזר?" 📝 **שאלון** (6 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד. 🎟️ **כרטיס יציאה:** ציירו או כתבו: מה הלל עשה כדי ללמוד? השלימו: "הסיפור מלמד אותי ש..." • פרט נכון מן הסיפור (נתן חצי מהשכר, עלה לגג, ישב בשלג). • משפט על ערך הלימוד ("ללמוד חשוב כל כך שהלל התאמץ מאוד").

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

רצף הסיפור	התנסות: סידור הרצף בסימולטור בחברותא	תוצאת הסימולטור והסיפור בעל פה של הזוג
ערך הלימוד + פרט מן הסיפור	המשגה: "מה זה מלמד על הלל?" ומשנת "תלמוד תורה כנגד כולם"	כרטיס היציאה
השוואה הלל–רבי עקיבא	המשגה: קטע הסרטון על רבי עקיבא ושאלת ההשוואה	תשובה בעל פה בטבלה "הלל / רבי עקיבא" על הלוח
שאלות ראיון	יישום: דף "שאלות לסבא ולסבתא"	3 שאלות כתובות לכל חברותא

התאמה לשונות

מתקשים	• למתקשים: רצף של 4 כרטיסים בלבד (התחלה–בעיה–הגג–סוף), עם תמונות; שאלות ראיון מוכנות לבחירה.
בינוניים	• לבינוניים: הרצף המלא בסימולטור וניסוח 3 שאלות בזוג.
מתקדמים	• למתקדמים: לכתוב סוף אחר או המשך לסיפור (מה אמר הלל כשהתעורר?), ולהשוות בין לימוד בחדר או בכותאב לבין הכיתה שלנו.

מחוון

- מסדר/ת את 7 אירועי הסיפור ברצף נכון ומספר/ת אותו בעל פה.
- מסביר/ה מה מלמד הסיפור על ערך הלימוד במשפט שלם.
- בלימוד בחברותא – מקשיב/ה, שואל/ת "למה?" ומתחלף/ת בתפקידים.
- מנסח/ת 3 שאלות ראיון פתוחות ורלוונטיות.

רב-תחומיות

- עברית – חינוך לשוני: זיהוי רצף עלילתי (התחלה–בעיה–סוף) וסיפור חוזר בעל פה – מיומנויות של הבנת הנשמע בחינוך הלשוני.
- היסטוריה: היכרות עם דרכי לימוד בעבר (בית המדרש, החדר, הכותאב) ואיסוף עדויות מבני המשפחה בראיון.

תשובות השאלון: 1–ב · 2–א · 3–ג · 4–ב · 5–ב · 6–א

❄️ הלל על הגג: כמה חשוב לנו ללמוד?

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ לָמָּה הִלֵּל טִפֵּס לַגַּג בְּלַיְלָה קַר כְּדֵי לִלְמֹד?

🕹️ **בסימולטור: סִדְרוּ אֶת הַסִּפּוּר שֶׁל הִלֵּל מֵהַהַתְחָלָה וְעַד הַסּוֹף.**
אֵיזֶה רֶגַע בַּסִּפּוּר מַרְאֶה הֵכִי טוֹב כַּמָּה הִלֵּל אָהַב לִלְמֹד? לָמָּה?

_____

_____

🛠️ **משימה:** עִם הַחֲבְרוּתָא שֶׁלָּכֶם: כִּתְבוּ 3 שְׁאֵלוֹת לְסִבָּא, לַסָּבְתָּא אוֹ לִמְבָגָר אַחֵר בַּמִּשְׁפָּחָה – אֵיךְ, אֵיפֹה וּמִמִּי הֵם לָמְדוּ כְּשֶׁהָיוּ יְלָדִים.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. לָמָּה הִלֵּל עָלָה לַגַּג שֶׁל בֵּית הַמִּדְרָשׁ?

◯ כְּדֵי לְשַׂחֵק בַּשֶּׁלֶג ◯ כִּי לֹא הָיָה לוֹ כֶּסֶף לְהִכָּנֵס, וְהוּא רָצָה לִשְׁמֹעַ אֶת הַשִּׁעוּר ◯ כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הַגַּג

2. מָה עָשָׂה הִלֵּל עִם הַכֶּסֶף שֶׁהִרְוִיחַ בְּכָל יוֹם?

◯ חֵצִי לְשׁוֹמֵר וְחֵצִי לְמִשְׁפָּחָה ◯ קָנָה מַמְתַּקִּים ◯ שָׁמַר הַכֹּל לְעַצְמוֹ

3. מָה זוֹ חַבְרוּתָא?

◯ מִשְׂחָק בַּהַפְסָקָה ◯ חֶבֶר שֶׁגָּר לְיָדִי ◯ לִמּוּד בְּזוּג: שׁוֹאֲלִים, מַסְבִּירִים וּמִתְחַלְּפִים

4. אֵיךְ גִּלּוּ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן אֶת הִלֵּל?

◯ הִלֵּל קָרָא לָהֶם ◯ הַבַּיִת הָיָה חָשׁוּךְ, וְהֵם רָאוּ מִישֶׁהוּ בַּחַלּוֹן שֶׁבַּגַּג ◯ הַשּׁוֹמֵר סִפֵּר לָהֶם

5. מָה הַסִּפּוּר מְלַמֵּד אוֹתָנוּ?

◯ שֶׁלֹּא כְּדַאי לָצֵאת בַּחֹרֶף ◯ שֶׁהַלִּמּוּד הָיָה חָשׁוּב מְאוֹד לְהִלֵּל ◯ שֶׁשּׁוֹמְרִים תָּמִיד צוֹדְקִים

6. אֵיזוֹ שְׁאֵלָה טוֹבָה לִשְׁאֹל אֶת סָבְתָּא עַל הַלִּמּוּדִים שֶׁלָּהּ?

◯ אֵיפֹה לָמַדְתְּ כְּשֶׁהָיִית יַלְדָּה, וּמָה אָהַבְתְּ לִלְמֹד? ◯ כַּמָּה שָׁנִים יֵשׁ לָךְ? ◯ מָה צֶבַע הַבַּיִת שֶׁלָּךְ?

🎟️ **כרטיס יציאה:** צַיְּרוּ אוֹ כִּתְבוּ: מָה הִלֵּל עָשָׂה כְּדֵי לִלְמֹד? הִשְׁלִימוּ: "הַסִּפּוּר מְלַמֵּד אוֹתִי ש..."

_____

_____

🪞 רפלקציה

מָה לָמַדְתִּי הַיּוֹם עַל הִלֵּל?

_____

מָה עָזַר לִי לִלְמֹד בְּחַבְרוּתָא?

מָה הָיָה לִי קָשֶׁה בַּעֲבוֹדָה בְּזוּג?

מָה אֲנִי הֲכִי אוֹהֵב/ת לִלְמֹד, וּמָה אֲנִי מוּכָן/ה לַעֲשׂוֹת בִּשְׁבִיל זֶה?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אֲנִי יָכוֹל/ה לְסַפֵּר אֶת סִפּוּר הִלֵּל עַל הַגַּג לְפִי הַסֵּדֶר.			
אֲנִי יָכוֹל/ה לְהַסְבִּיר מָה זֶה חַבְרוּתָא וְלִלְמֹד בְּזוּג.			
אֲנִי יָכוֹל/ה לוֹמַר מָה הַסִּפּוּר מְלַמֵּד עַל עֵרֶךְ הַלִּמּוּד.			
אֲנִי יָכוֹל/ה לִשְׁאֹל אֶת הַמִּשְׁפָּחָה שְׁאֵלוֹת עַל הַלִּמּוּד שֶׁלָּהֶם.			